

EU-krönikan

Anton Nilsson, ministerråd

Att slå sig ner ensam och ta en kopp kaffe kan vara både mysigt och avslappnande. Men det kan också vara storpolitik, fick vi lära oss i veckan. Det var nämligen precis vad Ungerns premiärminister **Viktor Orban** gjorde under Europeiska rådets möte när man skulle rösta om ett nytt stödpaket till Ukraina. Men vad har Orbans kaffepaus egentligen för betydelse?

Större än man kan tro. Det krävs nämligen enhällighet när man ska fatta beslut om utrikes- och säkerhetspolitik i EU. Det innebär att alla medlemsstater måste vara överens om man ska kunna gå vidare. Röstar en enda medlemsstat nej så blir det helt enkelt ingenting från EU. Inför beslutet om ett nytt stödpaket till Ukraina hade Ungern flaggat för att de inte kunde acceptera ett sådant. De hade däremot andra mål inför toppmötet. Ungern ville få tillgång till de EU-medel som tidigare varit frusna på grund av att landet inte uppfyllt vissa kriterier som behövdes för stöden. Det lyckades de med, men priset Ungern tycks ha behövt betala för att få loss medlen var att inte blockera det nya Ukrainastödet. För att ändå markera att han inte stod bakom stödet valde Orban dock att inte närvara när beslutet fattades, och därav den lilla kaffepausen på egen hand under omröstningen. En elegant kompromiss eller smutsig kohandel? Det ligger kanske i betraktarens ögon...

Det sätter däremot fingret på en tydlig svaghet i den Europeiska Unionen. De flesta är överens om att det vore bra om EU var starkt i stora, globala frågor men höll sig borta från att reglera detaljer som medlemsstater eller regioner hanterar bättre själva.

Men beslutsstrukturen som den ser ut idag leder precis tvärtom. När det kommer till stora beslut gällande vår säkerhet och utrikespolitik kan ett enda land blockera allt, men när det kommer till för unionen i stort små frågor som veteranbilar eller torsk i Ålands hav har kommissionen en stor makt. Det här är knappast optimalt och en av de saker som skulle behöva adresseras om EU skriver om själva regelboken, grundfördragen, i framtiden.

I övrigt börjar vi närma oss jul och även i Bryssel tar arbetet en liten paus. Institutionernas arbetstider är, lite pretentiöst kan man tycka, inspirerade av den akademiska världen och man jobbar i princip i läsår med terminer. Fördelen är att de flesta har ledigt ungefär samtidigt så man kan med gott samvete vara ledig under exempelvis mellandagarna utan att riskera att missa några viktiga steg i lagstiftningsprocessen.

Själv kommer jag utan tvekan att dra fördel av det och ser fram emot julfirande i Hulta. Nästa nyhetsbrev kommer som vanligt i januari. Fram till dess, en riktigt god jul och ett gott nytt år!

Vykort från Bryssel!

Alexandra Gäddnäs, praktikant

För någon vecka sedan hittade snön hela vägen till Bryssel, och jag fick lyxen att spatsera på julmarknad till harmoniskt singlarande snöflingor - istället för iskallt regn. Utöver från snön har det ändå varit lätt att hitta julkänsla här: julmarknaderna täcker verkligen hela innerstaden och många restauranger har pyntat rejält med julgranar och ljusslingor. Jag bor inneboende hos en väldigt trevlig svensk kvinna, och i veckan blir det pyntat även hemma hos oss.

Nyligen har vi rivit av både julavslutning och Ålandskväll för praktikanterna här på kontoret. Dessa två tillställningar har gett intressanta perspektiv på frågan om det svenska språket i Finland. På ett av tillfällena blev en finskspråkig kollega genuint chockad när hen förstod: vi pratar faktisk ganska kass finska på riktigt. Hen trodde att vi egentligen pratade perfekt finska men bara inte ville använda det. Det tror jag att är ett nyttigt perspektiv att ha med sig, och att påminna våra kollegor på finska sidan om: många av oss kan kanske beställa en kopp kaffe, men där tar kunskaperna ibland slut.

På samma tema fick över trettio skandinaviska praktikanter en introduktion till vad Åland är: med extra vikt lagt på demilitariseringen, egen lagstiftningsbehörighet och språkskyddet. Gällande språkskyddet kändes det extra viktigt att kunna upplysa framtida svenska tjänstemän om det historiska ansvar Sverige har, sett till att skydda ålänningarnas rätt att prata svenska. Utan den draghjälp Sverige ger med kultur-, utbildnings- och idrottsutbud skulle ålänningarnas vardag och möjligheter bli betydligt tristare.

Likt många äldre internationella avtal är detta ingenting man snackar om på daglig basis, och ifall Åland inte tar ansvar och lyfter upp det på agendan nu och då kommer det att glömmas bort.

Det är nog den starkaste insikten jag tar med mig från den senaste månaden: vikten av att Åland syns och hörs - på arenorna där vår målgrupp finns. Att anordna Ålandskvällen är ett utmärkt exempel på detta. Där kan vi lyfta de viktigaste åländska perspektiven till drivna och taggade högskolestuderanden som kommer spridas över Norden. Med små medel samlade vi rekordmånga deltagare som nu i sitt yrkesliv kommer att ha en konkret association om de möter frågor om demilitarisering, språkskydd och regionala lagstiftare. Förhoppningsvis kanske någon minns: "hmm, var det inte det de snackade om, de där från Åland?". Att proaktivt sätta Åland på kartan för både nutida och framtida diplomater skapar bättre förutsättningar för gehör i framtiden. Att finnas och synas på det platser där framtida samarbetspartner finns tror jag är livsviktigt.

Nya djurskyddsförslag från EU

DJURSKYDD I början av december presenterade kommissionen förslag på nya lagar för att harmonisera djurskyddet i EU. Lagförslagen är en del av den så kallade "från jord till bord"-strategin och den gröna given, ett stort miljöpaket som tacklar hållbarhetsfrågor på många plan i samhället.

I lagförslaget ser vi ett tredelat fokus:

- Förbättring av djurskyddet för sällskapsdjur med fokus på uppfödning.
- Skärpning av reglerna för djurtransporter.
- Adressering av ett europeiskt medborgarinitiativ gällande förbud mot pälsnäring.

De föreslagna lagarna påverkar inte gemene katt- eller hundägare direkt. Målet är istället att harmonisera och sätta minimikrav på hur organiserad uppfödning ser ut och hur djuren har det hos uppfödaren.

Man ska alltid kunna följa registreringen av ett sällskapsdjur och dess uppfödare, oavsett vilket europeiskt land du köper ditt husdjur från. Det som däremot kommer märkas direkt för den som vill köpa ett husdjur är att den som säljer en hund eller en katt kommer att behöva ge köparen information om vad som behöver göras för att vara en ansvarsfull ägare.

Gällande djurtransporter kommer nya regler gällande vad som får vara längsta transporttider, minimi-ytan höjs, nya temperaturregler införs och export utanför EU regleras ytterligare.

När det gäller pälsnäringen svarar kommissionen på medborgarinitiativet om att stoppa pälsdjursnäringen genom att begära att en av unionens byråer gör en vetenskaplig utredning om hur situationen för pälsdjur ser ut inom EU. De över en miljon EU-medborgare som skrivit under initiativet kommer sannolikt inte vara helt nöjda med den åtgärden men kommissionen konstaterar att det är en komplicerad fråga där många olika intressen står mot varandra.

Läs mer om förslaget här!

Pet population in the EU:

72.7 million
Dogs

83.6 million
Cats

44%
of EU citizens own a pet
(Eurobarometer 2023)

Hejdå EU- minister Harry!

Harry Jansson tillträdde som vice lantråd och kansliminister med ansvar för EU-frågor 2019. Under de senaste fyra åren har han bland annat haft pandemi, högnivåmöte i Baskien och samarbetsavtal med Ostbelgien på sitt bord.

Hej Harry! Hur har de här fyra åren som EU-minister varit?

- Som så mycket annat kom den nu avslutade mandatperioden att präglas av pandemin. Men jag hann med darr på ribban besöka Bryssel tillsammans med vicetalman Roger Nordlund i slutet av februari 2020. Nyttiga kontakter hann därmed skapas och här har vi pudelns kärna när vi avhandlar EU: nätverkande och samarbete är vägen framåt! Särskilt i ett läge där de finska partierna fortsätter att säga nej till den EU-plats Åland alltid ställt krav på. Måste det verkligen till ett läge där Ålands bifall är ett måste för att få demokratin att fungera?

Avgående minister med ansvar för EU-frågor, Harry Jansson, på besök i Eupen.

- Visserligen är sådana situationer rätt vanliga inom unionen men ändå känns det inte bra att Finland verkar i en riktning som tvingar ålänningarna att spela med samma medel. Under perioden framstod det allt tydligare att det är vi ålänningar som själva måste ge unionsfördragets 4:2-artikel ett konkret innehåll. Artikelns innebörd är att EU-organen ska respektera medlemsstaternas konstitutionella karaktär i sitt agerande. Det är märkligt att just denna centrala passus i unionsfördraget inte ännu fått en konkret innehåll värt namnet.

- I slutet av perioden fick jag tillsammans med **Johan Ehn** uppleva ett mycket positivt besök i Bryssel och Eupen, det sistnämnda huvudsätet för Belgiens tyskspråkiga minoriteten. Resultatet av besöket är att Åland nu har en ny plattform för framtida samarbeten inom unionen. När det gäller negativa inslag är det utan tvivel den finska lagkontrollen av lagtingslagar som sticker ut i även i EU-kontexten. I strid med EU-rättens mest grundläggande tanke, förhindras EU-domstolen konsekvent att ta ställning till om Åland agerat i strid med unionsrätten. Istället är det presidenten som agerar EU-domare på inrådan av högsta domstolen. I ett läge där Ålands utrymme i allt högre grad undergrävs av Finlands grundlag, är det illavarslande att autonomi parallellt även begränsas av lagkontrollen med hänvisning till EU-rätten. Här behövs enligt mig en radikal förändring för att autonomi inte ska förtvina.

- Till sist ett varmt tack till **Anton** och **Alexandra** för de löpande insatserna i Bryssel. Ni bevisar gång på gång att det är kunskap och energi som är det viktigaste för att nå inflytande.

Hej nya EU- ministern Ingrid!

I mitten på december blev **Ingrid Zetterman** på som civilminister, som också ansvarar för EU-frågor. Ingrid kliver in i rollen under en spännande tid för EU som helhet: inom kort kommer ett nytt Europaparlament och kommission samt pågående diskussioner om utvidgning och potentiella fördragsändringar.

Hallå Ingrid! Välkommen till nya jobbet. Vad har du för förväntningar på de kommande fyra åren från ett EU-perspektiv?

- EU är viktigt för Åland, unionsbesluten påverkar vardagen för alla som bor och verkar här. En del uppfattar EU som byråkratiskt och verklighetsfrånvänt, åtminstone stundvis. Det är dock viktigt att minnas att EU också bjuder på goda samarbetsmöjligheter, tillgång till forskning, kunskap och kompetens, och framförallt ett starkt, gemensamt Europa. Det gynnas vi alla av.

- Därför finns behov av en aktiv EU-politik också på Åland, den sker bland annat i form av deltagande i ministerrådsmöten, att tidigt vara med i olika beredningsprocesser samt att nyttja möjligheten att ta initiativ i frågor som är angelägna för Åland.

“Världen, och därmed EU, behöver fler positiva exempel i fråga om minoriteter, fredslösningar och stabiliserande lösningar. I sammanhanget är Åland en viktig spelare. Åland är nämligen större i världen än vad vårt befolkningsantal anger med våra egna behörigheter och sär lösningar. Därför borde vi givetvis ha vår egna parlamentsplats, något som vi fortsatt arbetar för.”

Nuvarande civilminister med ansvar för bland annat EU-frågor, Ingrid Zetterman.

Ålandskvällen på representationen: en chans att utbilda framtidens diplomater

EVENT En tradition på Ålandskontoret i Bryssel är att praktikanten varje halvår bjuder in andra skandinaviska praktikantkollegor till en Ålandskväll. Pandemin satte tyvärr träffarna på paus, men nu i december kunde Alexandra bjuda in ett glatt gäng igen! Svenska, norska, finska och danska representanter från regioner, nationella representationer och övriga intresserade samlades på Finlands ständiga representation för en presentation om Åland av ministerrådet och kvällen avslutades med bastu.

När vi introducerade Åland inledde vi givetvis med en genomgång av autonomi och demilitarisering; men vi passade även på att diskutera Sveriges åtagande för att bidra till att skydda åländsk svenskspråkighet. Detta sker i praktiken exempelvis genom avtal som ger åländska ungdomar rätt till högskolestudier i Sverige på samma villkor som svenska medborgare, samt tillgång till idrott- och kulturaktiviteter. En annan principiellt viktig fråga som diskuterades var hur EU överlag förhåller sig till områden och regioner med egen lagstiftningsbehörighet inom en större nationalstat. Flera regioner i Europa har någon typ av autonomi där man i och med EU-inträdet gett ifrån sig lagstiftningsbehörigheter samt har egna regionala myndigheter. Ett EU-direktiv som inte tar hänsyn till detta kan innebära strukturella problem och kostnadsökningar lokalt - eller rent av att ett område som autonomin egentligen styr över förs över till nationell nivå. Att utbilda om denna viktiga detalj är därför ett proaktivt drag, så att de som i framtiden författar eller förhandlar förslag på EU-lagar kan ta det i beaktande.

Sammanfattningsvis slog träffen deltagarrekorde och från Ålandskontorets sida är vi mycket nöjda med kvällen - och glada att så många framtida beslutsfattare och tjänstemän nu har lite bättre koll på Åland.

Månadens snackis: EU först ut i världen med AI-lagstiftning. Bra eller dåligt?

TEKNIK Den 9 december skickade rådet och Europaparlamentet ut ett pressmeddelande gällande att man hittat en kompromiss gällande en världsunik AI-lagstiftning, på engelska kallat "artificial intelligence act". Att lagstifta kring AI, artificiell intelligens, har varit en stor fråga världen över de senaste månaderna: flera AI-forskare och -utvecklare har varnat att utan lagstiftning finns risk för stor samhällsfara ifall utvecklingen får fortgå fritt på marknaden. Några har även höjt röster om att det redan är försent att stoppa AI. Farorna består bland annat av risken att AI kan användas som ett vapen, eller kan ta fram nya vapen eller sjukdomar som mänskligheten inte kan stoppa. Ett hårdraget exempel kunde vara en AI-modell som fått i uppdrag att lösa miljöhoten: den kunde teoretiskt och krasst konstatera att mänskligheten är problemet, och bestämma sig för att göra sig av med den för att utföra uppdraget. Nu har EU iallafall presenterat sin AI-akt som får både ris och ros. Riset består framförallt av att AI-utvecklare istället kommer förflytta sig till andra delar av världen, där marknaden ännu är oreglerad, och att EU enbart riskerar att hamna efter sett till utveckling och kompetens.

Månadens serietips

En perfekt serie ifall du är politikintresserad är den danska serien Borgen. Ett bra tidsfördriv för jullovets lugna dagar. Den fjärde säsongen är en nyproduktion som släpptes 2022 och som återfinns på Netflix. Handlingen kan kort sammanfattas som: ett gäng danska politiker i valupptakt. För oss på kontoret är såklart avsnittet "I Bryssel kan ingen höra dig skrika" en favorit!

Månadens Instagramtips

I juledighetens anda blir även månadens lästips av ett mer avslappnat slag. Instagramkontot "Politikermat" är ett receptkonto med en twist: de samlar de bästa och de sämsta recepten från svenska politiker! Med en stor dos humor och ibland tveksamma metoder hittar vi en del svenska Europaparlamentarikers bästa (eller sämsta) recept - perfekt om inspirationen för semestermaten tryter.

Kommande i Bryssel

Bryssel har börjat gå in i juletider och möteskalendrarna blir allt mer tomma. Spanska ordförandeskapet har i många frågor lämnat över bollen till det belgiska ordförandeskapet som tar över den 1 januari 2024. Detta syns även i mejlkorgen: bortsett från ministerrådsmöten är det framförallt framåtblickande planering från Belgien som trillar in. Den 22 december stänger Ålandskontoret dörrarna en sväng, men är tillbaka precis efter nyår för att fortsätta följa rådets arbete. Januari kommer innebära bland annat den lokalt mycket uppmärksammade lagen som rör äldre bilar (veteransbilslagen som den kallats i medierna), mediafrihetslag och en lag gällande parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning. Vi förbereder även för att ta emot det nya lagtinget och för en bra överlämning till den nya praktikanten, i början på februari packar nämligen Alexandra väskan och lämnar Bryssel för denna gång.

December i bilder

Det blev tigt om tid mellan möte på Regionkommitten och möte med EU-ministrarna. Alexandra fick således köra promenerande möte.

Finlands ständiga representation anordnade julavslutning och ambassadörerna Juha Ottman och Markku Keinänen tackade för året som gått.

Nya regionala indikatorer för att följa arbetet med hållbarhetsmålen har tagits fram. Alexandra deltog på presentationen av de nya verktygen.

Mejlet skickas av Ålands landskapsregerings representant i Bryssel. Nyhetsbrevet skrivs och redigeras av Alexandra Gäddnäs. Tanken är att mejlet ska sammanlänka ålänningar med EU-frågor på agendan. Hör av er om ni har frågor eller specifika EU-ärenden ni vill att vi bevakar.

[Föregående nyhetsbrev hittar du här!](#)

Ni når oss via:

anton.nilsson@gov.fi & alexandra.gaddnas@gov.fi

Facebook: [Ålands landskapsregering i EU](#)

God Jul från Bryssel!